

KRISTUS JA KANSALLISHALTIA

Pekka Ervastian esitelmä 5.3.1933

Kalevalan viimeisessä runossa kerrotaan kuinka Väinämöinen väistyi Karjalan kuninkaan, Marjatan pojan tieltä, ja koska yleisesti ollaan sitä mieltä, että Karjalan kuningas on Kristus, niin tällä ymmärretään, että pakanuus siirtyi pois Suomesta kristinuskon tieltä. Vanhan hallitsijan tuli väistyä uuden ajan teiltä –. Mutta Väinämöisen jäähyväissanoissa on huomattava kohta, kun hän lauloi nuo sanat, joita niin usein toistetaan, ainakin meidän piirissämme: „Annappa ajan kuluu, päivän mennä toisen tulla, taas minua tarvitahan, katsotahan, kaivatahan, uuden päivän päästäjäksi, uuen sammon saattajaksi, kuin ei kuuta, aurinkoa, eikä ilmaista iloa.“

Tässä viimeisessä runossa ei sanota Väinämöisen menevän johonkin toiseen maahan, yli merien, vaan: „ylähisin taivaisiin, alasihin maaemihin“ (tarkoittaa kai maailmoihin) – siis lähtö oli mystillistä. Kun tuli uusi usko, uusi johtaja.

Mutta laulajat eivät ollenkaan niin ajatelleet, he eivät ajatelleet, että tämä oli vertauskuvaa, kristinuskon ja pakanuuden taistelua. – Lönnrot kertoo: Väinämöinen siirtyi näkymättömään maailmaan, taivaisiin ja siellä Väinämöinen yhä vielä elää ja sieltä vielä kerran tulee takaisin. Lönnrot oli hyvin intuitiivinen ja ymmärsi Suomen kansan runoja.

Väinämöinen tulee silloin aina takaisin, kun Suomen kansa väsy muualta tulleeseen ja alkaa etsiä omaa itseänsä, palaa esi-isiensä aikaan. Väinämöinen ymmärsi niin kauniisti, että Suomen kansan täytyy palata omaan menneisyyteensä – niin

kuin ihmisenkin täytyy palata omaan lapsuuteensa, silloin hän huomaa että hänkin on viaton lapsi; hänkin saa siitä muistosta moraalista voimaa, jos olisi vain ne tapaukset, jotka juuri ovat ympärillä, tuntuisi melkein ylivoimaisen vaikealta. Mutta kun ajatuksemme kääntyy omaan menneisyyteemme huomaamme, kuinka selvä kirkas kauaskantava oli ihanteemme nuorena, lapsena. Ja niin kansankin täytyy palata omaan lapsuuteensa. Kansanrunojen laulajat ovat sitä mieltä, että Väinämöinen itse vielä henkilökohtaisesti tulee takaisin.

Kristus ja kansallishaltia – meidän täytyy tehdä itsellemme selväksi mitä nämä sanat merkitsevät. Sanotaan yleensä, että Kristus on sama kuin Jeesus, joka eli ihmisenä ja kuoli meidän kaikkien syntien tähden ja Jumalan poikana siis lunasti meidät ikuisesta kadotuksesta nimittäin jos otamme vastaan tämän uskossa. Näin yleensä ajatellaan kristikunnassa. Mutta näin käsitys pysähtyy, rajoittuu henkilöön ja ennen kaikkea silloin muistamme kuinka Vapahtaja kuoli ja lunasti ihmiskunnan perkeleen vallasta. Sitä pidetään „faith account“ – historiallisena tosiseikkana, joka kerran kertakaikkiaan on tapahtunut. Mutta olen omasta puolestani ollut huomaavinani, ettei yleensä uskota, että Kristus vielä elää, niin kyllä teoriassa sanoissa, mutta hänen elämällään ei ole ihmisten mielestä niin suurta merkitystä kuin hänen kuolemallaan. Niin ajatellaan, että Kristus elää ja on kanssamme, se on vain kaunis tosiasia, joka ei kristitylle merkitse niin paljon kuin hänen kuolemansa.

Mutta se Kristus joka tänä päivänä elää, on paljon tärkeämpi kuin se Kristus joka kuoli. Jumalan pojan elämä on elänyt kautta aikojen. Elävä Kristus on meille ensimmäinen, me emme sano: „Kristus pro nobis“ (Kristus puolestamme) vaan ennen kaikkea: „Kristus in nobis“ (Kristus meissä), me muistamme aina, että tämä ikuinen, taivaallinen ihminen, isän jumalan täydellisyysajatus, tämä ikuinen jumalan poika on

kaikissa profeetoissa esiintynyt – mutta noin 1900 vuotta sitten Jumalan poika ilmestyi Jeesus Natsarealaisena – sentähden hänen elämänsä ja kuolemansa oli korkea saavutus; Jumala ennen puhui profeettojen suun kautta – mutta Jeesuksessa se Kristus (Jumala) täytti olemuksen kokonaan, niin täydellisesti, että hän voi sanoa: se joka näkee minut, näkee Isän. Muissa profeetoissa Jumala näkyi ikäänkuin välkkeinä mutta Jeesuksen täytti Kristus kokonaan, ei vain sanoissa ja teoissa, vaan koko persoonallisuudellaan Jeesus todisti Jumalasta. Tämä mystillinen Kristus (näin sanomme kun ajattelemme Kristusta ihmisenä) tämä kosmillinen Kristus, kun ajattelemme Kristusta koko maailmankaikkeudessa, tämä Kristus on jokaisessa atoomissa, hän on siis myös jokaisessa ihmisessä. Mitä meitä hyödyttää, vaikka Kristus syntyisi tuhat kertaa Betlehemissä, mutta ei koskaan ihmisessä, meissä, – jonka kristityt käytännössä unohtavat. Inhimillisen ihanteen täytyy syntyä meissä, ei vaan historiallisena tapauksena, vaan ikuinen Kristus on syntyvä meissä. Kukaan ei tule pelastetuksi, kukaan ei tule Isän yhteyteen, täydelliseksi, ei tule tietoiseksi omasta jumaluudestaan, ennen kuin Kristus hänessä syntyy. Sitten vasta kun Kristus syntyy ihmisessä, hän tietää kulkevansa ikuisia autuuksia kohti.

Kosmillinen Kristus kuvaa meille Kristus-sanaa. Emme ajattele yksin historiallista Kristusta, vaan iankaikkista Jumalan poikaa, joka vihdoin pääsi Jeesus Natsarealaisen persoonassa ihmisten keskuuteen, sitten, sen jälkeen yhä pyrkii, työskentelee, odottaa – ja vähitellen Kristus syntyy ihmisessä toinen toisensa jälkeen.

Sitten toinen sana: kansallishaltia. (P. E:n muodostama sana joitakin kymmeniä vuosia sitten.)

Kaikki kansat ovat ihmiskunnassa yhtä kokonaisuutta, mutta niin kuin jokainen yksilö on vähän erilainenkuin toinen,

niinkuin jokainen perhe on vähän erilainen, niin kukin kansakin on keskenään vähän erilainen. Tämä erilaisuus tuntuu ja näkyy meille sen kautta, että jokainen elävä olento on auran ympäröimä. Aura on persoonallisuudesta puhuen se ilmakehä, joka muodostuu hänen ajatuksistaan ja tunteistaan, koko se sielullinen ilmapiiri, joka ihmistä ympäröi. Auramme ovat erilaisia, väreinä ja värivivahduksina, vaikkei näekään (vaikkei olisikaan selvänäkijä) niin tuntee, aura tuntuu, sen voi tuntea. Ihminen esim. viihtyy omassa huoneessa (jos on oma huone; usein esim. perheen äiti saa tyytyä asumaan yhteisissä huoneessa muiden perheen jäsenten kanssa – silloin hän täyttää koko kodin omalla aurallaan, jos hän on voimakas) – jos on oma huone, niin ihminen täyttää huoneensa sisäisillä ominaisuuksillaan. Huone ottaa vastaan, se muodostaa oman ilmapiirin ja hän viihtyy siinä. Koti voi muuttua, nim. seinät, mutta huonekalut ovat impregnoidut hänen aurallaan, ja ne hän vie muassaan uuteen kotiinsa – ja uusi koti on pian tuttu hänelle. Se on kotoinen, siinä hän viihtyy. Joka kerran kun menee vieraisille, sen huomaa. Ei viihdy, ei se riipu ystävästä, tai ihmisistä huoneessa, huoneen ilmapiirissä on jotain vierasta. Kuta herkempi ihminen on, sitä paremmin hän tuntee tämän vieraan tunnun. Jos olemme hyvin kehittyneitä ihmisiä, silloin kaikkien kodit ovat meille yhtä kodikkaita, silloin viihdymme missä vain, silloin voimme sanoa: „Ketuilla on luolansa, taivaan linnuilla on pesänsä, mutta Ihmisen Pojalla ei ole kuhun hän päänsä kallistaisi.“ Hyvin korkealle kehittynyt ihminen on vapautunut kaikesta, hän on „koditon vaeltaja“, kuten intialaiset sanovat, kaikkialla kotonaan. Ei ainoastaan ihmisillä ja kodeilla, vaan jokaisen maan kansan yläpuolella on jonkinlainen liekki, valopiiri – mutta kullakin on oma pohjaväriinsä, niin kuin kodeillakin on joku väri pohjaväriinä ja se on hieman erilainen, kun toisten kansojen pohjaväri, (toisessa maassa on toinen

aura). Tämä aura, vieras aura, vaikuttaa sen, että jokainen ihminen tuntee koti-ikävä, hänen on ulkomailla vaikea olla, oman kansan aura vetää häntä luokseen. Muutamilla se ei ole niin vaikeata – esim. englantilaiselle ei ole vaikeaa – mutta ottakaamme esimerkiksi Suomen kansa. Suomalaisia vaivaa aivan erikoisesti koti-ikävä ulkomailla ollessaan. Kun hän lähtee esim. Amerikkaan, tuntuu hänestä vallan kauhealta, hän itkee ensimmäiset päivät. Sitten hän tottuu ajattelemaan amerikkalaisen tavalla. Amerikka on niin monenlaisista eri kansallisuuksista kokoonpantu niin sentähden suomalainen siellä viihtyy paremmin kuin esim. Saksassa. Koti-ikävä on todistus kansan aurasta, se tuntuu sielussa, ruumiissa, se koskee luihin ja ytimiin. Kansalliset aurat ovat olemassa.

Esim. Suomen kansa, niin Suomen suomalaiset kuin ruotsia puhuva heimo – niin, tämä erilaisuus näkyy kansan aurassa hieman erilaisina vivahduksina, mutta kuitenkin sama aura ja Suomi on heidänkin isänmaansa. Jos näin pienessä kansassa riitelemme kenen pitäisi olla enemmän tai vähemmän orja, se osoittaa vain, että olemme vielä sivistymättömiä, uskaltaisinko niin sanoa, mutta niin se on, jos me kadehdimme toinen toisiamme ja olemme pahansuopia.

Historia osoittaa, että ruotsalaiset tunsivat itsensä vieraiksi täällä, ei ollut olemassa kordialainen, sydämellinen suhde – koska kieli on niin erilaista. Ruotsalaiset olivat joutuneet käskijän asemaan, koska ruotsalaiset valloittivat Suomen, vanhat ruotsalaiset tunsivat itsensä valtiaiksi. Suomalaiset saivat jäädä syrjään ja palvella ruotsalaisia. Ei ruotsalaisten tarvitse siitä ylpeillä, mutta yhdestä asiasta he saattavat ylpeillä siitä, että he toivat sivistyksen ja kristinuskon Suomeen. Suomalaiset omaksuivat täydellisesti länsimaisen sivistyksen muutamissa vuosikymmenissä. Suomi oli saanut paljon hyvää ruotsalaisilta, ruotsalaisten kautta, mutta olisi väärin, jos

suomalaiset ja ruotsalaiset täällä riitelisivät. Kullakin olkoon täysi oikeus, olkoon ruotsalaisilla täysi oikeus kehittää omaansa. Emme saa ajatella ruotsalaisista kuin kuuluisivat he eri maahan. He, ruotsalaiset, ovat Suomen aurassa mukana. Olen itse syntynyt ruotsalaisena ja kokenut ruotsalaisten tunteita. Minulle oli asia helppo ratkaista, koetin oppia Suomen kieltä ja koetin ruveta tekemään työtä Suomen kielellä, se oli yksinkertainen asia ratkaista noita vaikeuksia. Auramme on sama, asumme samassa aurassa, pieniä eri väri- ja värivahduksia vain on olemassa – mutta pohjaväri on erilainen ruotsinmaalaisilla, he ovat Odinin mukaan viritetyt, mutta Suomen ruotsalaiset ovat viritetyt meidän auramme mukaan. Suomen kansan aura asuu meissä, suomalaisissa ja ruotsalaisissa, me olemme veljiä keskenämme, on hassua ellemme rakasta ja kunnioita toinen toistamme. Tunnustaa täytyy, että jokaisen olisi opittava suomea, ei kansan syviltä riveiltä voi sitä vaatia, mutta voimme odottaa ns. sivistyneiltä, yläluokilta, että he osaisivat molempia kieliä. Kun suomenruotsalainen joutuu ulkomaille, niin hän tuntee, että Suomi on hänen isänmaansa. Tukholmaan tultuani nuorena, oli kuin olisin tullut venäläisestä vankilasta, kuulin mallikelpoista ruotsia, asuin usein ja paljon Ruotsissa nuorena, joka vuonna, kuta enemmän perehdyin, sitä selvemmin tunsin, että Suomi on minun maani. Suomen kansa on minun kansani. Sanoin eräälle ystävälleni (eräälle hyvälle tädille): „Voitko ymmärtää että hienossa ja upeassa budoaarissasi istuessani on minulla halu päästä Suomen metsään, langeta polvilleni ja suudella maata.“

Olemme kaino, kuoreensa vetäytynyt kansa – me jotka olemme totuudenetsijöitä, meidän pitäisi olla selvillä siitä, että olemme kahta heimoa, molemmat opimme toinen toisiltamme, meidän pitää hyötyä toinen toisistamme, eikä katsoa karsain silmin, vaan rakastaa.

Mikä on kansallishaltia? Siitä ovat runoilijat puhuneet. Topelius nimitti sitä Suomen enkeliksi, ja sanskritinkielellä on sama: Deva (loistava olento), jumala, latinaksi Deus, kreikaksi Theas, ranskaksi Dieu, italiaksi Dio jne. Kaikissa latinalaisissa kielissä on sanskritin sana loistava, Deva; jumalallinen olento. Vanhat kansat puhuivat kansojen enkeleistä, kansojen deevoista. Tarkoitamme kansallishaltiallamme Deva-olentoa, joka palvelijajoukkoineen suojelee ja ohjailee tätä kansaa. On hyvin korkealle kehittynyt enkeliolento, joka näkymättömässä maailmassa valvoo Suomen kansan kohtaloa ja tahtoo viedä kansaamme eteenpäin. Kun katselee Suomen auraa – näemme äärettömän joukon näkymättömiä olentoja. Ensiksikin kaikki vainajamme (niin suomea kuin ruotsiakin puhuvat kansalaisemme) he ovat alhaalla, pyramiidin vaasissa ja ylöspäin yhä kirkkaampia ja kirkkaampia luonnonhenkiä ja haltioita. Maisemat ovat täynnä haltioita, puissa, järvissä, kaikkialla on luonnonhenkiä, keijukaisia, vellamoneitoja jne. Kun nousee yhä ylemmäksi, niin ylinä on kaiken johdossa eriskummallisen loistava kaunis olento (olen nähnyt hänet nuorukaisena), eräs toinen on nähnyt hänet nuorena naisena – nuoren naisen yläruumis, kauniit muinaissuomalaiset kasvot, sininen vaippa, vaippa leviää yli koko Suomen ja ulkopuolelle Suomen rajojen, sininen, kullalla kirjaeltu, äärettömän kaunis nainen. Vielä eräs kolmas on nähnyt deevamme vanhana ukkona, näkyjen erilaisuus riippuu persoonallisesta ekvatsionista, omista silmälaseistamme, joista on vapauduttava. Deeva voi ottaa erilaisen muodon, riippuen hänen omasta tahdostaan, millä lailla hän tahtoo näyttää itsensä. Näky oli minulle suuri elämys, yllätys, herämys – kun oikein näin kuinka asiat ovat, kun tulin selvyytteen siitä, että kansan kohtaloa on johtamassa näkymätön enkeli tahdoin tutkia, onko tämä enkeli toisesta enkelijärjestöstä lähetetty. Hän oli kuin suomalaisuuden

ihanne, ehdottomasti kaikkea sitä, mitä suomalaisessa on parasta. Suomen kansan sisäisestä tehtävästä hän on selvillä. Hän täyttää Suomen auran omilla ajatuksillaan. Hän ja kaikki elävät olennot hänen takanaan edustavat jotakin suomalaista ja täyttyvät auramme (Suomen auran) äärettömän voimakkailta ajatuksillaan. (Oma on kokoonpantu meidän ja Deevan ajatuksista). Hän on ensimmäinen suomalaisista, kaikista inhimillisin, kaikista suomalaisin ihminen. Tutkiessani hänen mysterioitaan selvisi, että hänen nimensä on Väinämöinen siinä merkityksessä, että hän oli ollut ihminen, oli esiintynyt Väinämöisenä, viisaana laulajana, josta kerrotaan Väinämöisen nimellä – viisain muinaissuomalaisista, Suomen näkymätön kuningas, Suomen näkymätön johtaja. Täytyi sanomattomalla riemulla. Hän oli yksilö, joka oli ollut syvästi Suomen heimoon kuuluvana silloin, jossain Etelä-Euroopassa ehkä Etelä-Venäjällä tai etelämpänä, oli asunut ihmisenä suomalais-ten kesken. Hän oli uljas ja rakastava sydän, ajatteli aina toisia, omaa heimoaan, kokonaisuutta – heimoa suurta ja kaunista. Hän kulki sisäisen kehityksen tietä, kaitaa tietä, joka vei hänet mysterioista mysterioon. Lopulta otettuaan useita vihkimyksiä selvisi hänelle, että hän tahtoo aina olla heimoansa johtamassa, aina pitää sitä kämmenellään, sydämellään, sylissään. Hän ajatteli, etsi, toivoi, mietiskeli, sai kuulla, että on olemassa sellainen mahdollisuus, että ihminen voi mennä enkelijärjestöön. Ja Väinämöiselle selvisi, että hän tahtoo näkymättömässä rakentaa kansaansa ja viedä sitä eteenpäin. Silloin hän sai tietää, että hänen täytyisi hakea 12 opetuslasta tai ystävää, jotka ovat valmiit uhraamaan itsensä Suomen kansan puolesta ja hänenkin puolesta. Hänellä oli ennestään ystäviä entisistä elämästään ja oli järjestetty niin, että hän sai heidät ympärilleen, nuo 12 ihmistä. Yhdessä he innostuivat aatteesta: tahdomme rakastaa tätä kansaa ja viedä sitä eteenpäin.

Tämä tapahtui ennen Kristuksen syntymää. He pitivät säännöllisesti kokouksia öisin metsissä. Kaikki istuivat ympyrässä, Väinämöinen keskellä. Loitsuja tai mantroja lauloivat nuo 12 ja jotka vaikuttivat Väinämöisen ruumiiseen niin, että hän kohosi ylös ruumiistaan, hän heidän laulaessaan kohosi, sama uudistettiin monta monta kertaa, monen ajan kuluessa. Lopulta Väinämöinen saavutti vihkimyksen, joka avasi hänelle tien enkelimaailmaan, toiset iloitsivat, että heistä yksi oli saavuttanut sellaisen korkeuden. Väinämöinen syntyi uudestaan ja toi heimonsa Pohjolaan, nykyiseen Suomeen. Hän oli täällä suomalaisten tänne muuttaessa. Hän muutti taivaaseen johtamaan kansaansa.

Ja mitä tuli noista kahdestatoista? He jäivät myös hänen auttajakseen. He eivät kohonneet heti – – syntyivät Suomeen, mutta myös muihinkin maihin, eri maihin oppimaan. Mutta näkymättömässä maailmassa he aina auttoivat Väinämöistä, olivat hänen pääauttajiaan ja ministereitään. Väinämöinen oli kuningas. Yksi näistä auttajista on se yksilö, joka ilmestyi Elias Lönnrotina. Hänelle oli uskottu niin suuri tehtävä, Kalevala. Kalevala on pyhä kirja. Lönnrot tiesi sisäisesti, mitä piti tehdä, mutta ei ollut tietoinen suhteestaan Väinämöiseen päivätajunnassaan. Hän oli ainoa, joka osasi laatia Kalevalan. Eivät oppineet olisi osanneet, vaikka olisivat kuinka syvästi oppineita tahansa olleet, he olisivat vain osanneet lisätä siihen jotakin. Jos tavallinen tiedemies olisi sen tehnyt, olisi siitä tullut mahdottoman kuiva kirja. Mutta Lönnrot, siunattu ihminen, Väinämöisen lähettämä, laati sen niin, että siitä tuli valtava muistomerkki, se valtava kansan eepos, mikä se vielä tänä päivänä on.

Väinämöinen on aina takana inspiroimassa kaikkia Suomen taiteilijoita. Ja hän pitää silmällä kaikkia, missä vaan ikinä jokin on. Niitä on useampia, esim. Eino Leino oli lähellä

Väinämöistä, samaten Aleksis Kivi, Topelius, Runeberg, Snellman ja Sibelius ym. ovat kaikki olleet Väinämöisen välittömän inspiratsioonin alaisia.